

Witte nog

HET BOERENLEVEN DEEL 2 ZONDAG 17 FEBRUARI 2019

De gebruikte foto's komen o.a. uit het archief van Wim Pompen. Verder zijn er foto's van Mary Verhagen-van Draanen en Erik van Asten. De tekst is geschreven op basis van hetgeen verteld is in De Huiskamer.

Witte nog ...?

Kom luisteren en vertellen over het boerenleven van Leende op zondag 17 februari om 14u. Verhalen van vroeger worden verteld door Witte nog... en de gasten

Op zondag 14 april is er een extra Witte nog... in De Huiskamer van zegaangedaan Leende Dorpsstraat 67 in Leende over cafe's. U bent welkom.

Hier kunt u horen en zien hoe het vroeger ging.

Op de foto boven o.a. Go en Leen Bax Mien en Drieka Bax, Lena Raassens, Sina van Mensvoort., Koos van Mensvoort,

Foto's van oogstdankfeest meegebracht door Jan Seijken foto's van 1959.

oogstdankfeest in de Renhoek nabij Tuinthoeve. Zie ook d deelnemers hieronder.

met Riek en Zus van Meijl, Tiny van Meijl, Harrie Thijssen, Lies Verduijn, Nel verduijn, Sjaak Verduijn, Mien van der Palen, Riek van Dijk, Anneke van Dijk, Cintha van Dijk, Sjaak Verduijn en Jan van Dijk

Er werd een altaar geplaatst en agrarisch aangekleed om een Heilige Mis op te dragen, er werd geofferd, (naar voren dragen van de wannen) en waren demonstraties van sportclubs van RKJB. Verder hadden de jongelui het gezellig met elkaar.

Witte nog

We zien wat van de jonge mensen die samen optrokken zoals b.v. bij een Oogstdankviering of een sportdag van de jonge boeren en boerinnen.

Links de boerderij van de van Alphen
aan de Dorpstraat.

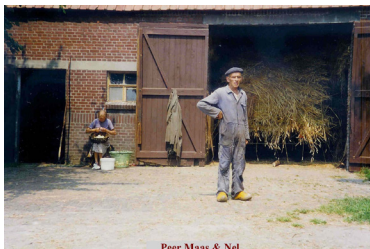
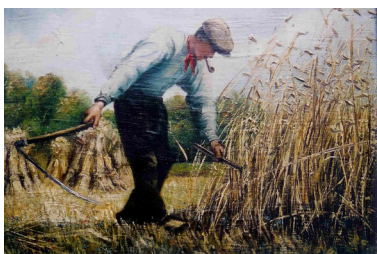

We letten ook op de oude boeren mensen zoals Peer en Nel van Alphen, die altijd veel hondjes hadden. We zien Nel hier met haar Zondagse schort. Op zondag maakte men soms ook 'zondagse' soep.

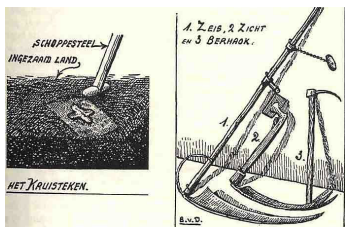
Witte nog

gras opduinen

Peer Maas & Nel

Het kruis was om gods zegen te vragen voor een goede oogst. Het gebruik met een schopsteel en kruisteken maken is in Leende niet bekend..

Foto koren binden met familie Cardinaal. Op de maaimachine zit zoon Tinus Cardinaal. Op het land staat vooraan vader Dorus Cardinaal met zijn kinderen Sjef, Mina, en Miet
Het gebied hier heet "Kolonies" en ligt in de buurt van de Strijperheg

Piet van Meijl

Witte nog

Op de foto de Boerenstand op excursie naar de Achelse kluis. De vader van Anton van Mierlo was erbij. Het paard draagt een rozet. Prijs gehaald?.

De mensen gingen in die tijd met de kar op stap. Er waren geen auto's en niet iedereen kon op de fiets. Te oud of te jong. Soms op familiebezoek, maar ook een groep mensen die samen op stap gingen. Ook daarvoor gebruikte men paard en kar. Er waren dus nog geen auto's en rijtuigen waren er voor de boerenmensen ook niet.

Omdat vroeger de broekgronden, door wateroverlast en onvruchtbaarheid, maar weinig opbrachten, werd pas in juli met hooien begonnen. We vertelden daarover op zondag 21 oktober. Rond de 25e juli was het tijd voor de roggeoogst, de drukste tijd van het jaar. Van zonsopkomst tot zonsondergang was iedereen in de weer. Was de rogge eenmaal binnen

dan werd de volgende dag al het stoppeland geploegd en werden er knollen gezaaid. Het knolzaad werd uitgestrooid uit een blikken bak of houten nap, soms uit een nog wel kleiner voorwerp. Na de roggeoogst waren achtereenvolgens de gerst, de tarwe en de haver aan de beurt.

Oogst met de familie Pompen

Rechts

Witte nog

Frans vertelt over het huwelijk van Tinus van Zon en Tin Verduijn.

Tinus van Zon was vroeger knecht bij de familie van Kobus Verduijn. De boerderij waar Tinus inwoonde bij o.a. Tin (Martina) Verduijn was eigendom van haar broer Kobus Verduijn. Op het moment dat zij daar nog alleen woonde met Tinus van Zon, kwam de pastoor langs om te zeggen dat je als man en vrouw niet kan samenwonen onder hetzelfde dak als je niet getrouwd bent. Er moest dus getrouwd worden, maar wel op huwelijkse voorwaarden.

Let op het interieur met o.a. de plattebuiskachel. De schouw is ook nu nog authentiek.

Links achter in de hoek van de schouw is vanaf de vloer tot aan de schouw een stalen staaf gemonteerd met daaraan haken en hulpmiddelen om pannen of potten aan te hangen die dan boven of van de vuurhaard af gedraaid konden worden. Dat was uit de tijd van het open haardvuur.

Gerardus van den Broek. Wie heeft de grootste oren?

Witte nog

Rechts van de pastoor
mogelijk Riek van Engelen.
De foto moet gemaakt
zijn tussen 1911 en 1934,
de periode dat Pastoor
Steenbekkers (op de foto) in
Leende was. (overigens is
Riek van Engelen op 18-04-
1915 geboren, dus ze kan
op de foto nooit ouder dan
19 jaar zijn geweest)

Een foto van de dames van de boerinnenbond 1962 , later KVO (Katholieke Vrouwen Organisatie),
in 1962. Let ook op binnenkant van het Patronaat. De vrouwen in het patronaat; Miet van Dijk- van
Hoei iof Ali Versteeg. Jent en Marie van der Heijden. Het was waarschijnlijk een voorlichtingsavond
van de boerinnenbond.

Driek en Bet van Meijl - Verduijn

Witte nog

Peer Verduijn de inker

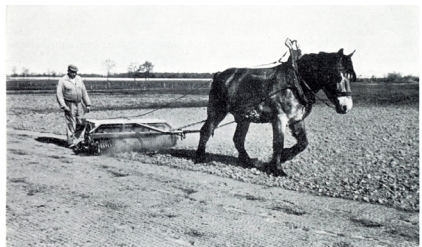

Hooi lossen bij familie Cardinaal,
Strijperstraat 65

maaimachine voor graan met de familie
van Asten

graszaaimachine

Witte nog

Frans vertelt: Er waren 3 boerderijen in Leenderstrijp die met de kopse kant naar de straat stonden. Dit waren Strijperstraat 25, 65 en 73. Ze stonden allemaal aan dezelfde kant van de straat en bijzonder was dat deze 3 boerderijen het woongedeelte aan de achterzijde hadden! Waarom stonden ze zo? Dit is tot nu toe niet bekend maar dat gaan we met de heemkundekring bestuderen. Alleen bij Strijperstraat 25 is deze situatie nu nog te zien! Tijdens de bijeenkomst wordt aangegeven dat dit – volgens de overlevering – werd gedaan om het woongedeelte aan de zonkant te hebben en overzicht te kunnen houden over de veestapel als zij in de weilanden aan het grazen was.

Op Strijperstraat 65 heeft ook de familie Driek Verhoeven - Otterdijk gewoond met 2 kinderen: Wilhelmiën Verhoeven(1852) en Jan Verhoeven(1854). Deze Jan Verhoeven(1854) is de eerste Jan den Bels waarnaar alle Verhoevens met de bijnaam “den Bels” zijn vernoemd. Deze bijnaam (Jan den Bels) kreeg Jan Verhoeven(1854) omdat hij een tijdlang handel dreef met de Belgen.

Peer, Nel en Frans Maas

Familie Joppen Zaalstraat 5.
Vader Peer Joppen, moeder Truike van den Berg, kinderen Tina, Kaat, Hanneke en Peer. Tina Joppen was de vrouw van vrouw van Driek van der Paalen.

Witte nog

Peer Verduyn de imker. In het huis van Peer Verduijn waren 2 beddenkoetsen, 1 met deuren en een met een gordijn. De bedstee is een bed in een kast. Zo'n bedstee was niet groot. Kon zelf zo klein zijn dat je zittend moest slapen. Dat is beter voor de ademhaling. Peer zijn vrouw is gestorven aan een bijensteek. Er zat een agressieve bijenstam in zijn korven. De schoonzoon van Boschwachter Den Haan is eveneens aan zo'n bijensteek gestorven.

Op sommige foto's zie je iets over het herstellen van kleding. Men legde lappen op de knieën en ellenbogen.

Harrie van Dijk

Witte nog

ploegen met dubbel span
Hier is men aan t blekken. Stoppels
onderploegen met een 3-schaar ploeg.

Anekdote:

Het schoeisel van de boeren bestond
het vaakst uit klompen.

Harrie Verduijn kwam door het
Klooster in Leenderstrijp gewandeld
met nieuwe gele klompen. Na de
opmerking van één van de bewoners
in de straat:

„Och Harrie, wà hède toch schon
blokken àn”, zei Harrie:

„Ja ik moes wel want m'n ouw die
trokke waoter”!

De bereging bracht vooruitgang
en veel extra werk.
De stikstof moest onder de bereging gooien had tot
gevolg dat het gras goed groeide.

familie van Dijk.
Jan van Dijk en Cin Engelen
Nol, Cato en Nel van Dijk
Hanneke was er nog niet..
Let op het scheerzeepbakje
boven de deur.
locatie Kapelstraat 2

Op reis met de hoogkar.. Familie van Asten.

Zomaar een veldje in de Riesten van vóór de
ruilverkaveling

Witte nog

Een foto met o.a. Koos en Anneke van Asten. Bovenop zit Harrie van Asten. Bert Bunt vertelt dat de familie Bunt ondergedoken zat bij de familie van Asten.

Bert Bunt vertelt ook dat hij in Leenderstrijp geboren is, Zijn moeder kwam zwanger naar Leende.. Koos van Asten was zijn 2e moeder. Hij is getrouwd met een Voets. (Lucy van Meijl, dochter van Wim van Meijl). Wim van Meijl, werd Voets genoemd naar zijn stiefvader, omdat moeder als weduwe was hertrouwd. maar Wim heette zelf van Meijl,

Koren ging met schudden tot het walm was.
Met prikstokken kwam men controleren
of er geen smokkelwaar onder de walm zat

Varen met de karbak. Varen met de lang lint. Met het lange lint liep je naast de kar en had je betere controle over het paard. Er werd ook gevaren met een enkel lint, waardoor door de rukjes aan het lint het paard wist welke kant deze op moest. Goede paarden werden gecommandeerd met 'hot' (naar links) en 'haar' (naar rechts).

De moderne tijd komt eraan. De zelfbinder en de tractor.

Witte nog

Cintha van der Kruis met broertje Wil van der Kruis.

Mais kneuzen is grover dan hakselen.

In 1954 is de streekverbetering in dit gebied ingezet. In 1962 is hierover een boekje verschenen, waarin de tussentijdse resultaten bekend worden gemaakt. Belangrijke wapenfeiten uit de streekverbetering zijn: betere bekalking van de grond, betere verkaveling (de gemiddelde perceel grootte was vóór de streekverbetering 40 are en daarna 110 are. Vóór de streekverbetering werden er 855 perceeltjes landbouwkundig gebruikt, na de streekverbetering waren er nog maar 312 - weliswaar grotere - landbouwkundige percelen), aanleg van beregening (waardoor men meer melkvee kon houden, deze ook dicht bij huis kon weiden, men hogere opbrengsten realiseerden, een grotere gewaskeuze had en de arbeidsproductiviteit erop vooruit ging)

Beregening was buizen sjouwen. De buizen omvatten slechts een gedeelte van het land. Als dat voldoende 'beregend' was moesten de buizen naar een volgend gedeelte van het land. Leende had na de streekverbetering drie beregeningscoöperaties. Er is er nu nog één over, namelijk beregeningscoöperatie De Zandberg. Iedere beregeningscoöperatie had een ander soort koppeling om de beregeningsbuizen aan elkaar te koppelen. Voorlichters gingen ook over de toestand van de grond. De bekalking werd verbeterd. De ruilverkaveling zorgde voor betere verdeling van de akkers.. De foto toonde een smal perceeltje in het - toen nog - slecht verkavelde lage graslandgebied De Riesten.

Witte nog

Pauze

*D'r is nen boer gestúrrewe,
zómèr midden op 't veld.
Hij wou wa grúin gáon plukke
mèr z'n hart wáár útgetèld.*

*Moet 'm nou daor zien ligge,
'nnen bóm nog van ne vent.
D'n dóód, die schréft z'n eige wet
en niemes die ze kent.*

*Niemes hi g't zien gebeure,
nog niemes die 't wit.
Alléén 'n gróte zwarte kreij
die op ne weijpaol zit.*

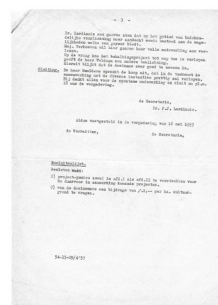
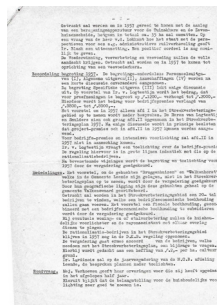
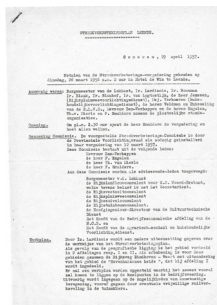
*Ze zit daor mèr te krááse
asof ze zegge wil:
àon alle lève kumt 'n eind,
ins worre we allemaol stil.*

Boekje over streekverbetering.
B.v. een coöperatie is iets van
de streekverbetering. B.v. een
beregingscoöperatie is iets van de streekverbetering.

Verslag van de vergadering van de streekverbetering zie hieronder.

Modernisering van de keukens (o.a. aanleg van gas, blijktens een verslag
van de streekverbetering uit 1957 – ontvangen van Anton van Mierlo) en
de wasvoorzieningen.

Witte nog

Streekverbetering over beregening. Peer Maas. Of van Gastel. Bijschrift

watertoevoer bij de varkens,
Niet meer sjouwen met emmers.

geweld gaat boven recht. rulverkaveling
of aanleg riolering

Zelfgemaakte bessem

bij de foto in het boekje over de streekverbetering: “Op tijd stikstof geeft meer gras”.

Driek van Meijl had zelf een Ferguson met zelfbinder.

Hoe werkte de zelfbinder?

Kees Wouters kwam in Leende en Leenderstrip met de zelfbinder.

Over de graszaadzaamachine. Deze machine was waarschijnlijk van de werktuigencoöperatie. Er was een werktuigencoöperatie, opgericht door de NCB, met dependances in Leende en in Leenderstrip . Daar kon je de machines huren. Onder andere een vorentrekker, zaaimachine, kalkzaaiër en onkruiddeg behoorden tot het machinepark.

Bijschrift in het boekje van de streekverbetering: “Het meerdere werk kan door de loonwerker opgevangen worden” en “De maaikneuzer maakt goede voederwinning mogelijk”.

Witte nog

Was dit het begin van leidingwater? Bijschrift in het boekje van de streekverbetering: “Wat door de leiding stroomt, hoeft niet gedragen te worden”.

In de beginjaren van de 20e eeuw kwam de mechanisatie heel langzaam op gang. Het boerenwerk was daarvoor voor honderd procent handwerk. Het begon met een zaaimachine om de granen zoals tarwe en gerst te

kunnen zaaien. In de tijd daarvoor werd het graan met de hand gezaaid. Men gebruikte toen een zaaischort of zaaikorf om het zaaigraan voor de buik mee te dragen. Het was een zeer secuur werk, want je mocht natuurlijk geen “gangen” zaaien. Dan was het zaaizaad niet voldoende verdeeld en dat bleef het gehele

jaar zichtbaar

Na het zaaien werd het zaad met de plank vastedrukt.

Zo rond 1910/1915 kwamen de grasmaaimachine en de graanmaaijer/zelfbinder op de boerderijen. Deze machines werden natuurlijk nog voortbewogen met paarden. Ook kwam er een kleine dorsmachine die werd aangedreven met een rosmolen. Deze rosmolen werd door de trekkracht van paarden in beweging gebracht.

Er waren wel enkele boeren die een stationaire benzinemotor hadden om de dorsmachine aan te drijven. Het was heel zwaar werken voor de paarden die dat moesten voorttrekken, Het gebeurde bijna altijd met drie paarden. Een tiental jaren later kwam er een benzinemotor op te staan, die de maai-

Witte nog

en bindmechanisme aandreef. Dat bracht heel veel verlichting voor de paarden, zij moesten dan alleen de machine nog vooruit trekken.

Kort na de oorlog kwam de combine uit Amerika overwaaien naar Nederland. De eerste werden nog getrokken door een tractor, maar na een paar jaar kwamen de zelfrijdende combines. Ze maaiden en dorsten tegelijk het graan. In het begin was er nog geen oplossing voor het losse stro dat op het land bleef liggen. Maar ook daar kwam al vrij spoedig een oplossing voor, namelijk de Pickuppers. Deze machine raapte het stro op van de grond, en bond dat in kleine pakjes. Het was dan toch ook weer mogelijk om het stro binnen te halen.

SEPTEMBER

In deze maand werd ook de boekweit gemaaid. Ze wordt 's avonds binnen gehaald, omdat het overdag in de zon teveel zaad zou verliezen. Het boekweitstro was zo bros dat het gebonden moest worden met roggestro. Erwten en bonen werden ook in deze maand geoogst.

De aardappeloogst duurde vaak tot ver in oktober.

Vele boeren verbouwden ook aardappels. Voor de verkoop, als veevoer of voor eigen consumptie. Eerst poten, vervolgens schoffelen totdat de planten het land dichtgegroeid hadden en ten slotte rooien. Aan het einde van de zomer waren de aardappelen gewoonlijk rijp en konden ze worden 'uitgedaan'. Uitgooien met behulp van een riek door sterke mannenhanden. Het rapen

foto onder Siena van Mensvoort en Mien Bax

en in een mand deponeren gebeurde meestal door vlugge vrouwenhanden, soms ook door oudere kinderen. De volle mand met aardappelen werd naar een bepaalde, enigszins centrale plek op het land gedragen en daar gelegegd. Zo ontstond geleidelijk aan een flinke hoop aardappels. Zolang deze op

Witte nog

het land bleven liggen werden ze 's avonds afgedekt met het verdorde aardappelloof. De trots op de hoeveelheid en kwaliteit van de gerooide patatten en de tevredenheid dat het werk verricht is straalden van de gezichten. Het was een vervelend, eentonig en langdurig werk dat vele weken in beslag nam.

Mien Bax, Lena Raassens en Siena van Mensvoort

Na het aardappelrooien, volgde het oogsten van de mangelwortels en koolrapen. Verder ploegde de boer het aardappelland, waarbij de kinderen met een emmer door de voor liepen

Drij van Meijl op de bietenkar.

Witte nog

Jan Bax en Jan Bax

2

Jan Baxen op het land,

aardappelrooier

Witte nog

Volgens Janus de Vocht was er een moment dat hij ongeveer 26 patiënten had met de naam Jan Bax. Leenderstrijp werden bijnamen gegeven om de Jan Baxen uit elkaar te houden. Sommigen werden naar de vader vernoemd:

Jan van Driekskes,

Jan van Tinuskes,

Jan van Peer Bax,

Jan van Sjef Bax.

Sommigen werden naar de vrouw vernoemd:

Jan van Dientjes,

Jan van Kaote.

Sommigen werden naar meerdere vernoemd:

Jan van Jan van Driek Bax,

Jan van Jan van Dientjes.

OKTOBER

Voor in deze maand of eind september moest de rogge worden gezaaid. Om hiervoor voldoende zaad te hebben, betekende het dat men voor die tijd rogge gedorst moest hebben. Het dorsen was moeilijk en zwaar werk. Vroeg in de morgen, in de zaaitijd wel om drie uur, werd begonnen met de rogge op de deel uit te spreiden. De garven

Witte nog

werden in twee rijen, met de koppen naar elkaar toe, uitgespreid. Waarna het geklep met de “vlegels” begon. Nadat de garven nog eens waren omgekeerd en opnieuw geklopt, werd het stro opgeschud met een gaffel en tot schoven gebonden. Het fijne stro en de aren harkte men bij elkaar, waarna het zaad bij elkaar werd geveegd en met een “wanne” (later met een kafmolen) werd gezuiverd van onkruid en bocht. De “wanne” was een lage platronde mand, welke van voren open was. Ze werd heen en weer geschud

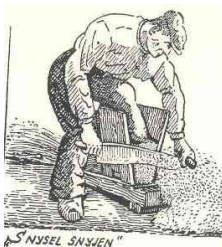

Opa van Gastel was de opa van Staals. Staals was namelijk getrouwd met de zus van van Gastel

waardoor alleen het zwaardere graan in de mand achterbleef. Met een schepelmaat of een spintvat werd de hoeveelheid zaad gemeten. In de snijzomp, een langwerpige houten bak, met aan het vooreinde een hefboom met een mes, werd een gedeelte van het stro tot haksel gesneden. Na het rogge zaaien werd nog de wintertarwe en de gerst in de grond gewerkt. Voor 20 oktober moesten in de boomgaard

alle appels en peren geplukt zijn. Een aangenaam avondvertier was ook het snijden en inmaken van zuurkool.

Er woonden o.a. op Valkenhorst, Protestantse boeren. Als je daar ging werken moest je dispensatie hebben van de pastoor.

Witte nog

Korenschoven werden op het land rechtop bij elkaar gezet en vormden dan samen een "gast": meestal vier schoven in het midden rechtop en daar acht tot tien schoven schuin er omheen.

